

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 20/2005 vp

Hallituksen toimenpidekertomus vuodelta 2004

Perustuslakivaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 6 päivänä huhtikuuta 2005 lähettäessään hallituksen toimenpidekertomuksen vuodelta 2004 (K 3/2004 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi perustuslakivaliokuntaan samalla määrännyt, että ympäristövaliokunnan on annettava asiasta lausunto perustuslakivaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylijohtaja Pekka Jalkanen, hallitusneuvos Seija Heiskanen-Frösen, hallitusneuvos Hannu Karjalainen, hallitusneuvos Sven-Eric Roman ja asuntoneuvos Riitta Kimari, ympäristöministeriö
- vesiyli tarkastaja Minna Hanski, maa- ja metsätalousministeriö.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunnan lähtökohdat

Ympäristövaliokunta on käsitellyt asiaa hallituksen kertomukseen sisältyvien ympäristövaliokunnan omien lausumien osalta, joista 2 kuuluu ulkoasiainministeriön, 1 maa- ja metsätalousministeriön ja loput ympäristöministeriön hallinnonalaan. Kertomukseen sisältyy 24 tällaista lausumaa.

Ympäristövaliokunta pitää hallituksen selostuksia ja kannanottoja lausumista pääosin asianmukaisina. Valiokunta esittää hallituksen selvityksistä seuraavat huomautukset.

Poistettavat lausumat

— Öljysuojarahasto HE 119/2004 vp, HE 141/2004 vp — EV 174/2004 vp

Eduskunta edellytti, että valtioneuvosto huolehtii öljysuojarahaston toimintakyvyn

turvaamisesta kaikissa olosuhteissa tarvittaessa talousarvioratkaisuun.

Hallituksen selvityksen mukaan uusi laki öljysuojarahastosta (1406/2004) tuli voimaan 1.1.2005. Lailla korotettiin öljysuojamaksua pysyvästi 0,50 euroon öljytonnilta. Myös rahaston peruspääomaa korotettiin. Näillä korotuksilla turvataan riittävät varat vahinkojen korvaamiseen vakavankin öljyvahingon sattuessa. Öljysuojarahaston toimintakyvyn turvaamiseen tähtää myös lain 25 §:n säännös, joka mahdollistaa varojen siirtämisen valtion talousarviosta rahastoon, jos rahaston varat eivät riitä korvausten suorittamiseen. Osa öljyjättemaksusta kertyvistä varoista voidaan myös valtion talousarviossa siirtää öljysuojarahastoon.

Valiokunta yhtyen hallituksen selvitykseen katsoo, että lausuma voidaan poistaa.

- *Vesienhoidon järjestäminen HE 120/2004 vp — EV 225/2004 vp*

2. lausuman mukaan eduskunta edellytti, että hallitus esittää korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 2 a §:n muuttamisesta siten, että vesienhoitosuunnitelmaa koskevan asian ratkaisukokoonpanoon osallistuu myös ympäristöasiantuntijaneuvos.

Hallitus on antanut eduskunnalle lausuman mukaisen hallituksen esityksen HE 5/2005 vp, jonka käsittely on vielä eduskunnassa kesken.

Hallituksen kantaan yhtyen valiokunta katsoo, että lausuma voidaan poistaa.

Muut lausumat

- *Arava- ja korkotukilainojen lainaehdot HE 100/2002 vp — EV 227/2002 vp*

Eduskunta edellytti, että hallitus valmistelee ja antaa eduskunnalle pikaisesti ehdotukset verotuslainsäädännön muuttamisesta niin, että asumisoikeuksien lunastusrahastoon tehty rahastosiirto, jota varten on kerätty käyttövastiketta, määritellään omistajayhteisön pääomasijoitukseksi.

Hallituksen selvityksen mukaan vahvin syy maksun verovapaudelle on sen palautusvelvollisuus, vaikka asumisoikeusmaksuun liittyy pääomasijoituksen piirteitä. Kyse ei ole varsinaisesta pääomasijoituksesta, koska sen suorittajana ei ole elinkeinotoimintaa harjoittavan yhteisön osakas vaan asumisoikeuden haltija eli asukas. Lunastusrahastoon siirrettävää määrää ei kuitenkaan koske palautusvelvollisuus, joten sitä ei voi rinnastaa asumisoikeusmaksuun. Lunastusrahastosiirrosta ei ole myöskään kyse omistajan tekemästä pääomasijoituksesta ja sen rahastoinnista, vaan asukkaalta peritystä maksusta, joka on yhtiön tuloa. Osa yhtiön voitosta rahastoidaan lunastusrahastoon. Lunastusrahastosiirrosta ei ole kyse elinkeinon verottamisesta annetun lain 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettusta verovapaasta pääomasijoituksesta, ja erän säätäminen verovapaaksi tuloksi tai vähennyskelpoiseksi

menoksi olisi vastoin verojärjestelmän periaatteita. Hallitus katsoo, että asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan asumisoikeusasunnoista annetun lain muutoksella (127/2003) täsmennettiin säännöksiä, jotka koskevat asumisoikeustoimintaa harjoittavien yhteisöjen ja säätiöiden omaa pääomaa. Talojen rakentamis- ja muusta hankintavaiheesta asumisoikeuden haltijoiden suorittama asumisoikeusmaksu ja asumisoikeuksen lunastusrahastosiirto, jota on kerätty käyttövastikkeissa asumisoikeuden haltijoilta, on omistajayhteisön tai -säätiön omaa pääomaa. Lainmuutoksella määriteltiin myös asumisoikeuden lunastuksen maksamisedellytykset tilanteessa, jossa talonomistaja on velvollinen lunastamaan asumisoikeuden. Tämä on sopusoinnussa osakeyhtiölain oman pääoman määrittelyn ja sen jakamiselle asetettujen vaatimusten kanssa. Lausuma on edelleen tarpeen, koska käyttövastikekatteisessa asumisoikeuksien lunastusrahastosiirrosta on kyse pääomasijoituksen lisäyksestä. Asumisoikeusmaksu on alusta alkaen ollut pääomasijoitusta asumisoikeuden haltijalle eikä talonomistajan saamaa tuloa.

Koska osakeyhtiölain kokonaisuudistus on viireillä, ja siihen sisältyvällä pääoman määrittelyllä on merkitystä kokonaisuudessa, valiokunta katsoo saamansa selvityksen perusteella, että lausuma on edelleen perusteltu.

- *Vesienhoidon järjestäminen HE 120/2004 vp — EV 225/2004 vp*

1. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa vesienhoidon järjestämisestä annettavan lain täytäntöönpanoa vuorovaikutusjärjestelmän toimivuuden ja vesiensuojelun sekä hallinnon toimintakyvyn kannalta ja esittää lain toimeenpanoon tarvittavat resurssit.

Hallituksen ensimmäistä lausumaa koskevan selvityksen mukaan vuorovaikutusjärjestelmä on olennainen osa vuosina 2007—2009 tehtävää vesienhoidon suunnittelua. Ensimmäinen suunnitelmakausi koskee vuosia 2010—2015. Kunkin alueellisen ympäristökeskuksen on arvioitu tarvitse-

van tehtävään yhden henkilötyövuoden. Ympäristöministeriö on osoittanut sisäisinä siirtoina yhtä henkilötyövuotta vastaavan määrärahan jokaisen viiden koordinoivan ympäristökeskuksen käyttöön vesipuidirektiivin valmisteluun.

Valiokunta katsoo, että lausuma on tarpeen säilyttää.

— *Århusin yleissopimus; ympäristöasioiden käsittelyajat ja ns. pitkittäishankkeita koskeva lainsäädäntö HE 165/2003 vp — EV 105/2004 vp*

1. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa ympäristöasioiden käsittelyaikojen kokonaispituutta ja lisää tarvittaessa hallinnon resursseja valitusten käsittelyaikojen lyhentämiseksi ja oikeussuojajärjestelmän toimivuuden turvaamiseksi.

Hallituksen selvityksen mukaan ympäristöministeriö on asettanut seurantaryhmän, jonka tehtävänä on arvioida ympäristönsuojelulain täytäntöönpanoa ja seurata lupaja ilmoitusasioiden käsittelyaikoja. Työryhmän toimikausi päättyy vuonna 2006. Ympäristöministeriö teettää vuoden 2005 aikana selvityksen ympäristölupia koskevista valituksista. Oikeusministeriö järjestää Århusin sopimuksessa tarkoitettujen ympäristöasioiden tuomioistuinkäsittelyn seurannan, jossa selvitetään myös käsittelyajat.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ministeriö on lisäksi käynnistänyt lukuisia kehittämissankkeita lupakäsittelyn yksinkertaistamiseksi ja yhtenäistämiseksi sekä lupien rakenteen ja sisällön kehittämiseksi.

Valiokunta pitää lausuman säilyttämistä edellä esitettyyn viitaten tarpeellisena.

— 2. Toisen lausuman mukaan eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sellaisen pitkittäishankkeita koskevan lainsäädännön aikaansaamiseksi, johon voitaisiin sisällyttää myös tarvittavat aineelliset valitusperusteet.

Hallituksen selvityksen mukaan liikenne- ja viestintäministeriö on asettanut ratalaki-

työryhmän, jonka tehtävänä on antaa esitys ratalainsäädännöksi. Myös kauppa- ja teollisuusministeriön toimialan pitkittäishankkeita koskevan lainsäädännön aikaansaamiseksi tarpeelliset selvitykset käynnistetään.

Valiokunta pitää lausuman säilyttämistä edellä esitettyyn viitaten tarpeellisena.

— *Rakennustuotteiden tyyppihyväksyntämenettelyt HE 227/2002 vp — EV 249/2002 vp*
Eduskunta edellytti, että asianomaiset muut ministeriöt kuin ympäristöministeriö pikaisesti selvittävät tämän lain mukaisten rakennustuotteiden hyväksyntämenettelyjen soveltamista toimialaansa kuuluvaan rakentamiseen.

Hallituksen selvityksen mukaan liikenne- ja viestintäministeriön ja sisäministeriön kanssa on päätetty selvitysten pohjalta käynnistää CE-merkintäjärjestelmään liittyvien ilmoitettuja laitoksia koskevien tehtävien hoitamisesta myös niiden rakennustuotteiden osalta, joiden tuotehyväksyntä kuuluu näiden ministeriöiden toimialaan.

Valiokunta pitää edellä esitettyyn viitaten lausuman säilyttämistä tarpeellisena.

— *Alusjätelain kokonaisuudistus HE 33/2003 vp — EV 26/2003 vp*

1. Eduskunta kiirehti alusjätelain kokonaisuudistusta lain saattamiseksi lakiteknisesti asianmukaiseksi ja merensuojelutavoitteiden kannalta tehokkaaksi ja toimivaksi.

2. Eduskunta kiirehti erityisesti, että hallitus antaa eduskunnalle mahdollisimman pian lainsäädäntöehdotuksen aluksista aiheutuviin laittomiin öljypäästöihin sovellettavasta hallinnollisesta maksujärjestelmästä, jotta tahallisista öljypäästöistä mereen voitaisiin rangaista sakolla tai muilla seuraamuksilla.

Hallituksen selvityksen mukaan liikenne- ja viestintäministeriö on asettanut toimikunnan valmistelemaan alusjätelain kokonaisuudistusta. Oikeusministeriössä on laadittu hallituksen esitys niin sanotusta öljy-

päästömaksusta. Esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle ennen kesää 2005.

Valiokunta pitää edellä esitettyyn viitaten lausumien säilyttämistä tarpeellisenä, kunnes esitykset on annettu.

— *Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen suojelu HE 76/2003 vp — EV 50/2004 vp*

1. Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän välittömästi toimenpiteisiin luontodirektiivin liitteen IV (a) tarkistamiseksi Suomen ja liito-oravan osalta, mikäli liito-oravakannan osoitetaan olevan niin runsas ja vakaa, ettei sitä voida enää pitää kyseisessä liitteessä tarkoitettuna yhteisön tärkeänä pitämänä lajina, joka edellyttää tiukkaa suojelua.

Hallituksen selvityksen mukaan ympäristöministeriö on käynnistänyt vuonna 2003 kolmevuotisen tutkimuksen liito-oravakannan koon ja vakauden selvittämiseksi sekä kannan seurannan järjestämiseksi. Selvityksen valmistumisen jälkeen voidaan arvioida liito-oravan asemaa tiukan suojelun lajina.

Valiokunta pitää lausuman säilyttämistä tarpeellisenä.

— 2. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan selkeän viranomaismenettelyn ohjeistamisesta liito-oravan suojeluun liittyvien kysymysten käsittelyyn siten, että tarvittavat viranomaispäätökset saadaan aikaan joutuisasti ja metsänomistajien tasavertainen kohtelu sekä liito-oravan asianmukainen suojelu turvaten.

Hallituksen selvityksen mukaan maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö ovat antaneet metsäkeskuksille ja alueellisille ympäristökeskuksille ohjeen liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen määrittämisestä ja turvaamisesta metsien käytössä. Ministeriöt seuraavat yhteistyössä ohjeen käytännön toteutusta. Tarpeen mukaan ohjetta tarkistetaan.

Valiokunta pitää lausuman säilyttämistä tarpeellisenä.

— 3. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että luonnonsuojelulain 53 §:n 1 momentin muutoksesta ja liito-oravan suojeluun liittyvälle viranomaistoiminnalle asetettavista lisätehtävistä ja joutuisuusvaatimuksesta valtiolle aiheutuvat lisäkustannukset verrattuna hallituksen esitykseen otetaan asianmukaisesti huomioon valtion talousarviota laadittaessa.

Hallituksen selvityksen mukaan ei suojelusta viranomaisille koituvista lisäkustannuksista eikä korvaussäännöksen muutoksesta johtuvista muutoksista aiheutuvista lisäkustannuksista ole mahdollista esittää vielä luotettavia ja riittäviä arvioita.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ympäristöhallinnon lisäresurssitarve on ollut noin viisi henkilötyövuotta. Uuden korvaussäännöksen piiriin kuuluvia korvauksia on maksettu tai korvaus on vireillä noin kymmenessä tapauksessa. Lisämäärärahatarvetta ei tämän hetkisen arvion mukaan siten ole.

Valiokunta katsoo edellä esitettyyn viitaten, että lausuma on tarpeen säilyttää.

— 4. Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän luonnonarvokauppaa koskevan kokeilun perusteella tarvittaessa valmistelemaan lainsäädäntöä luontodirektiivin IV (a) -liitteen mukaisten lajien suojelun toteuttamiseksi myös luonnonarvokaupan keinoin.

Hallituksen selvityksen mukaan Satakunnan kokeiluhanke kestää vuoteen 2007, jolloin viimeistään arvioidaan myös luonnonarvokauppamenetelmän soveltuvuus luontodirektiivin liitteen IV (a) lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen suojelussa.

Valiokunta katsoo edellä esitettyyn viitaten, että lausuma on tarpeen säilyttää.

— *Jätelaki, tuottajavastuu, romuajoneuvot HE 152/2003 vp — EV 39/2004 vp*

1. Eduskunta edellytti hallituksen seuraavan lain toimivuutta yleisesti ja erityisesti vastaanottopaikkojen kattavuutta koko maassa, kuntien suhtautumista yhteistyöhön keräyspaikkojen järjestämisessä ja si-

ten olemassa olevan infrastruktuurin käyttämismahdollisuuksien toteutumista.

2. Eduskunta edellytti hallituksen seuraavan lain vaikutuksia tuottajien tai tuottajayhteisöjen ja muiden alalla jo toimivien kilpailuolosuhteisiin erityisesti niiden tuoteryhmien osalta, joilla on tai joille perustetaan tuottajayhteisö. Tämä koskee erityisesti romuajoneuvojen ja sähkö- ja elektronikaomun hyödyntämistä.

3. Eduskunta edellytti hallituksen seuraavan pakkauksia ja pakkausjätteitä koskevan osittaisen tuottajavastuun toteutumista siten, että hyödynnettäväksi kelpaavan materiaalin hyödyntäminen käytännössä varmistetaan.

4. Eduskunta edellytti hallituksen seuraavan romuajoneuvojen järjestelmään luovuttamisesta mahdollisesti perittäviä maksuja ja ryhtyvän tarvittaessa valmistelemaan ehdotusta mahdollisuuden poistamiseksi, koska eduskunta katsoo maksun olevan lähtökohtaisesti ristiriidassa jätehuoltokustannukset tuotteen hintaan sisällyttävän tuottajavastuujärjestelmän perusteiden kanssa.

Hallituksen selvityksen mukaan Pirkanmaan ympäristökeskus tuottajavastuun valtakunnallisena valvontaviranomaisena tulee kiinnittämään erityistä huomiota lausumissa mainittuihin seikkoihin, ja hallitus seuraa lain toimivuutta ja vaikutuksia tätä kautta.

Valiokunta pitää lausumien säilyttämistä tarpeellisenä.

- 5. Eduskunta edellytti hallituksen käynnistävän jätelain kokonaisuudistuksen mahdollisimman pian sekä ryhtyvän tarvittaessa valmistelemaan lainsäädäntöä kokonaisuudistusta nopeammalla aikataululla lain toimeenpanossa mahdollisesti ilmenevien ongelmien poistamiseksi.

Hallituksen selvityksen mukaan ympäristöministeriön tarkoituksena on asettaa vuonna 2005 työryhmä, jonka tehtävänä on ehdottaa peruslinjauksia jätelain kokonais-

uudistukselle. Toimikunta asetettaisiin valmistelemaan hallituksen esitystä vuoden 2007 alussa.

Valiokunta pitää lausuman säilyttämistä tarpeellisenä.

- *Laki Pallas-Yllästunturin kansallispuistosta HE 169/2003 vp — EV 185/2004 vp*

1. Eduskunta edellytti, että valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin kansallis- ja luonnonpuistoja koskevan lainsäädännön saatamiseksi perustuslain 80 §:n vaatimuksia vastaavaksi.

Hallituksen selvityksen mukaan toimenpiteisiin ryhdytään heti vuoden 2005 alussa. Tavoitteena on hallituksen esityksen valmistuminen vuoden 2005 aikana.

Valiokunta katsoo, että lausuma on tarpeen säilyttää.

- 2. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon (PeVL 29/2004 vp) viitaten eduskunta edellytti, että hallitus valmistelee pikaisesti metsästyslakia koskevan muutosesityksen, jolla Kyrön Lapinkylän eli Raattaman ja Rauhalan kylän asukkaille palautetaan oikeus harjoittaa metsästystä valtion mailalla.

Hallituksen selvityksen mukaan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin ryhdytään heti vuoden 2005 alussa. Tavoitteena on hallituksen esityksen valmistuminen vuoden 2005 aikana.

Valiokunta katsoo, että lausuma on tarpeen säilyttää.

- *Erityisryhmien asunto-olojen parantaminen HE 170/2004 vp — EV 194/2004 vp*

1. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa erityisryhmien asumiseen kohdennetun asuntotuotannon käynnistymistä ja ryhtyy tarpeellisiin toimenpiteisiin, mikäli hankkeita jää merkittävästi käynnistymättä.

Hallituksen selvityksen mukaan ympäristöministeriö asettaa vuonna 2005 seurantar ryhmän uuden lainsäädännön toimivuuden, mukaanlukien avustusjärjestelmän käynnistymisen, seurantaa varten.

Valiokunta katsoo, että lausuma on tarpeen säilyttää.

- 2. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa erityisryhmien asumiseen osoitetun avustusvaltuuden riittävyyttä, ja jos tarvetta ilmenee, esittää valtuuden korottamista lisätalousarviossa. Hallituksen selvityksen mukaan ympäristöministeriö valmistelee tarvittaessa lisätalousarvioehdotuksen. Tämänhetkisen arvon mukaan lisävaltuuden tarvetta ei ole.

Valiokunta pitää lausuman säilyttämistä tarpeellisenä.

- *Vesihuoltolaitokset HE 85/2000 vp*
Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa vesihuoltolaitosten omistuksen ja toimintamuotojen muutoksia ja arvioi seurannan perusteella muutosten taloudellisia vaikutuksia ja sammuksivesihuollon toimivuutta sekä ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön kehittämiseksi. Hallituksen selvityksen mukaan vesihuoltolaitosten tilinpäätöstiedot vuodelta 2003 on analysoitu ja laitosten kustannuskattavuudesta on valmistunut yhteenvetoreportti. Vuonna 2005 työtä jatketaan selvittämällä toimintamuodon vaikutukset vesihuoltolaitosten talouteen. Yhteenveto sammuksivesihuollon toimivuudesta valmistuu vuonna 2005.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan vesihuoltolain välittömänä vaikutuksena laitostentään näyttäisi olevan liikelaitosmuodon yleistyminen. Vesihuolto kehittyy kohti alueellisia ko-

konaisuuksia. Kustannuskattavuudesta tehty selvitys osoittaa, että laitokset saavuttavat lain edellyttämän kustannuskattavuuden tason. Sammutusvesihuollon toimivuudessa ei näyttäisi olevan ongelmia. Yhteenveto on kuitenkin vasta valmistumassa.

Valiokunta katsoo, että edellä esitettyyn viitaten lausuma on kuitenkin tarpeen säilyttää, kunnes selvitykset ovat lopullisesti valmistuneet.

- *Asuntojen korjaus- ja energia-avustukset ja kustannusten tasoittaminen HE 171/2004 vp — EV 162/2004 vp*

Eduskunta edellytti, että valtioneuvosto selvittää mahdollisuuksia ohjeistaa tai tarvittaessa säätää kiinteistöjen uudistamisesta ja perusparantamisesta aiheutuvien kustannusten tasoittamisesta osakkaiden kesken huoneistojen saaman hyödyn suhteessa.

Hallituksen selvityksen mukaan oikeusministeriön asettamassa työryhmässä tarkastellaan asunto-osakeyhtiölain muuttamista. Työn yhteydessä on tarkasteltu myös sitä, onko tarpeen muuttaa niitä säännöksiä, jotka koskevat korjausrakentamiseen liittyvää päätöksentekoa asunto-osakeyhtiöissä.

Valiokunta katsoo edellä esitettyyn viitaten, että lausuma on tarpeen säilyttää.

Lausunto

Lausuntonaan ympäristövaliokunta esittää perustuslakivaliokunnalle,

että perustuslakivaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 31 päivänä toukokuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Pentti Tiusanen /vas	Eero Reijonen /kesk
	Tuomo Hänninen /kesk	Säde Tahvanainen /sd
	Antti Kaikkonen /kesk	Satu Taiveaho /sd
	Inkeri Kerola /kesk	Unto Valpas /vas
	Kari Kärkkäinen /kd	Ahti Vielma /kok
	Jouko Laxell /kok	Pia Viitanen /sd
	Heikki A. Ollila /kok	vjäs. Oras Tynkkynen /vihr.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos.